UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Quod cùm eo qui in aliena potestas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

ficiat hoc ſolum probare, vt preponens teneaẗ ex mutuo? Rñ. nõ ſed in
mutuo tria concurrere opꝫ. ſ. ꝙ mutuum tendat ad cauſam prepoſitiõis.
Itẽ ꝙ in eam cauſa ſcienter contrahitur. Itẽ ꝙ opportuno loco ꝛ tem-
pore nam regule que traduntur in exercitoria, ꝛ in inſtitoria locum hñt
q2 eadem eſt ratio ſm gl. alleg. l. j. §. non autem. ꝛ. l. vi. ff. de exer. vbi con
ſidera ꝙ inſtitor dicitur ab actu inſiſtendi alicui negotiationi. mutuum
autem accipere quantum eſt per ſe, non eſt negotiari: q2 non eſt ad acqui
rendum, ſed cõiunctum cum alio actu poteſt appellari negotiatio. ꝛ tũc
merito inducit inſtitoriam. vt illud qḋ non facit ſimplex materia mutui:
faciat materia coniuncta cum alia. ſi igitur mutuum ſtat in ſuis finibus
non pertinet ad inſtitoriam, vbi quis non eſt expreſſe prepoſitus ad reci-
piendum mutuum: ſed ſepe illud qḋ non venit ex forma, venit ex conſe-
quentibus formam, ſi mutuum ordinatur ad rem mandatam naturali-
ter, ꝛ vere: tũc parit inſtitoriam. ſi vero nõ ordinaẗ ad id ꝑpter aliqua ac-
cidentia, que non cõſonãt ordini: tunc ſecus: vt. d. l. vlti. ꝛ no. ꝛ põdera be
ne illud qḋ dicitur de ſcientia: q2 ſcientia obligat, vbi ignorantia non o-
bligat, ꝛ requiritur ſcientia mandati. ꝛ quod circa rem mandatam.

¶ Lex ſecunda.

Ex contractibus. ¶ Ex contractibus ſer-
ui dns de peculio dum-
taxat teneẗ: niſi alia rõ augeat obligationẽ. vt prepoſitio vel
verſio in rẽ domini. h. d. ¶ Et no. qḋ iſte cauſe ſunt ordinate
ad augendum: ꝛ ideo non minuunt, ꝛ vna intentata, ſupereſt alia: vt. ff.
de inſti. l. habebat. ꝛ. l. queſitum. ff. quando act. de pecu. eſt auna.

¶ Lex tertia.

Inſtitoria. ¶ Ex depoſito facto penes inſtitorez
obligatur dominus. ꝛ intellige quãdo
tale depoſitum poteſt parere aliquod cõmodum, vt in his que
deponuntur ſi fiat cambium ſecundum glo. ex quo no. quod
a cambia que quotidie fiunt ſunt licita[a]. Bal.

¶ Lex quarta.

Et ſi a muliere. ¶ Etiam mulieres tenentur
inſtitoria ꝛ exercitoria. h. d.
¶ Not. quod in cõtractibus principalibus mulieres equipa-
rentur viris.

¶ Lex quinta.

Si mutuam. ¶ Ex contractu prepoſiti ad mutu
um accipiendum, obligatur prepo-
1 nens ad exemplũ inſtitorie. h. d. ¶ † Quero. nũquid ex omni
cõtractu procura. ad hoc mandatum habentis obligeẗ dñs. ꝛ
dic ꝙ ſic vtili ac. ſicut obligatur ex cõtractu inſtitoris. tex. eſt hic glo. eſt
in. l. ſi pupilli. §. j. ff. de neg. ge. nec tñ eſt hoc mirum in. l. noſtra. q2 hic cõ
tractus mutui contrahebatur re, ꝛ dñium acquirebaẗ mandãti. vt. ff. de
b nego. geſt. l. ſi ego. ſimiliter ex cõtractu procu.[b] facto mandato dñi, credo
ipſum dñm agere poſſe in omni caſu, in quo ex cõtractu inſtitoris agere
poſſet. ꝙ eſt vbicunq₃ aliter res dño ſalua eſſe nõ poſſet: vt. ff. de inſtit. l.
j. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. ff. de ac. emp. l. Jul. §. ſi procu. ꝛ ita ibi no. ſm Nic. de ma. ꝛ
2 adde qḋ no. in. l. dãni. §. fin. ff. de damno infect. ¶ † Itẽ adde, ꝙ per re-
latiõnẽ interdũ daẗ petitio, que alias non cõcederetur. vt. ff. de act. emp.
b l. in venditione. ꝛ ideo vbicũq₃ ex cõtractu proc.[b] dñs ad iudiciũ vocaẗ,
ꝑt ex eodẽ ↄ̈ctu verſa vice petere, ſine aliqua ceſſiõe: q2 alias nõ eſſet ſibi
ſaluum ſuum intereſſe, ꝛ propter naturam relationis, quod tene menti.

¶ Lex ſexta.

Qui ſecutus. ¶ Ille qui ſequitur voluntatẽ ali-
cuius, perinde eſt ac ſi ſequereẗ mã
datum eius. h. d. Et Adde quod leg. ꝛ no. ff. ſolu. matri. l. poſt
dotem.

¶ Quod cum eo qui in aliena pote.   Rub.

¶ Supra dictum eſt de actionibus inſolidum perſecutoꝛ9s: hic vero lo
quitur de actionibus limitatis. Bal.

1 ☞ Officia ſemiplena per ſe decreta, ꝛ ſemiplena venientia in conſequẽ
tiam publicorum, qualiter differant.
2 Filiuſfamilias quando eſt tutor teſtamentarius, pater conſentiendo in-
telligitur fideiubere.

¶ Lex prima.

Cum filiuſfa. ¶ Ex officio tutele vel cure geſte
per filium, pater non obligatur: ni-
ſi peculiotenus, ꝛ de in rem verſo: niſi huiuſmodi tutela ex de
curionatu in quo pater conſenſerit, officium ſumpſit: nam tũc
1 teneturinſolidum. h. d. ¶ † Not. differentiam inter officia ſemiplena per
ſe decreta, ꝛ ſemiplena venientia in cõſequentiam publicorum: quia qua
le eſt antecedens, tale reputaẗ ꝛ conſequens. ꝛ circa hãc. l. diſtingue qua
2 tuor caſus no. vt habes in gl. ¶ † Unũ tamen ſcias, quod quando filius
eſt tutor teſtamentarius, pater conſentiẽdo intelligitur fideiubere. ꝛ eſt
ratio: quia non intelligitur fieri, quod de iure non debet fieri: vt. ff. de ad
mini. tuto. l. Lucius Titius Saium Seium. Itẽ ſi ſit datus ex plena in
quiſitione, ꝛ nõ perfunctoria, eo caſu quo ſatiſda
ri non debet. ꝙ dic: vt inſti. de excu. tut. §. nõ eſſe a
autẽ. ꝛ adde ꝙ quidã ſunt actus, in quibus pater
cogitur conſentire, ꝛ ſe obligare. ꝛ tunc cõſenſus
obli. inducit ex natura neceſſitatis: vt. ff. ſol. ma.
l. ſi cũ dotẽ. §. tranſgrediamur. ff. de excu. tuto. l.
ſi quis inter tres tutelas. §. Imperator. ꝛ. l. ij. ff.
admini. ꝛ. l. j. de decu. lib. x. quidã ſunt actus,
in quibus pater cogitur cõſentire, non tamen ſe
obligare: ꝛ tunc conſenſus non trahitur ad obli-
gationem, ad quam non debet trahi. vt. j. de bo.
que lib. l. cum non ſolum. §. neceſſitate. eſt gl. no.
ff. ꝙ iuſſu. l. j. §. ſi ratũ. quandoq₃ pater non tene-
tur, conſentire, nec ſe obligare: ꝛ tunc lꝫ conſenti-
at, non eſt vltra procedendum ad obligationem,
que non apparet, nec apparere debet tex. eſt not.
in. d. l. Lucius Titius Saium ſeium. que verba
tene menti. ꝛ adde ꝙ no. Azo. in ſum. huius ti-
tu. vbi dicit ꝙ dict. l. ſi quis inter. §. Imperator.
ff. de excu. tuto. eſt extrauagans: ꝛ ideo non eſt ſer
uanda ſm Azo, ſed Dy. aliter dicit in. d. §. tranſ
grediamur ꝛ meli9 ꝛ ille caſus eſt ſpecialis. ꝛ no.
qñ filius in neceſſario munere non inuenit fide-
iuſſorem dari debitum. ꝛ concor. ff. de ſuſpec. tu. l.
ſi. ꝛ ꝑ dictũ. §. pꝛꝫ Quod excuſaẗ a tutela ille qui
non inuenit ſideiuſſorem. qḋ eſt not. ¶ Et ſcias
c ꝙ vbi pater obligatur,[c] magis accedit fideiuſſo
ri ꝙ̃ defenſioni. vt. ff. pro ſocio. l. verũ. §. j. facit. ff.
de pec. l. iꝗ §. ſi. Bal.

1 ☞ Actio naturaliter formata inſolidum ex ac
cidẽti, moderatur quatenus quis facere poſſit.
2 Condemnatus ſi habet vnam domum magni
pretij, in qua habitat, an cogatur illam vendere,
ꝛ emere aliam minoris pretij, ꝛ creditori ſatiſfa-
cere. 3.
4 Condemnatus eſt quiſpiã quatenus facere poſ-
ſit, an heres eius habeat inde beneficium.
5 Actor ſi ita egeat ſicut reus, an re9 habebit hoc
beneficium.
6 An talis teneatur ſatiſdare de ſoluẽdo, ſi peruene
rit ad pinguiorem fortunam.

¶ Lex ſecunda.

1 **Eius rei.** Actio † naturaliter
formata inſolidũ, ex
accidẽti moderatur, quatenus quis fa
cere poſſit. h. d. ¶ Quero. quõ intelli-
gitur? Rñ. deducto ne egeat. i. ne mendicet. ſed
vt remaneat ſibi competens victus, ſecũdum iu
d dicis diſcretionẽ, conſiderata qualitate[d] perſone
vt. ff. de vſufru. l. ſed ꝛ ſi quid inedificauerit. §. ſuf
ficienter. ꝛ. ff. de ali. ꝛ cib. lega. l. cum vnus. §. ali-
e mentis. ¶ Et not. ꝙ licet Iudex ſimpliciter[e] in
ſentẽtia condẽnet: tñ tacite hoc beneficium hꝫ a
lege vt. ff. de re iu. l. Neſennius. ꝛ. l. miles. §. j. Uñ
in executione poſtea hoc videbiẗ. ſicut eſt in qui-
buſdam alijs caſibus: vt. ſ. de pet. her. l. de here
ditate. ꝛ conſiderabit Iudex qualitatem perſo-
ne cõdemnati, dimittendo ei tantum quod inde
poſſit habere vite neceſſaria, cum decenti hone-
ſtate ſecundum ſtatum ſuum, ſic operando, vel nõ
operando: prout decet, ꝛ poteſt: vt. ff. de libe. agn.
l. ſi quis a liberis. §. ſi quis ex his. ad exhibẽdum
l. ſed ꝛ ſi hereditas. §. j. de verb. ſig. l. nepos Pro
culo. ff. ſolu. matri. l. ſi maritus in id. ꝛ. ff. de oper.
2 li. l. eius artificij. ¶ † Iuxta predicta quero, pri-
f mo,[f] ſi condemnatus habet vnam domum, in
qua habitat, que eſt magni pretij, nunquid coga
tur illam vendere, vt habeat aliam minoris pre-
tij, ꝛ ſuperfluum det creditori: ꝛ videtur quod
non argumẽt. ff. de noxa. l. ſi ſeruus depoſitas. §.
primo. Nicolaus de mata. dicit quod ſic. ſi ſine
magna incommoditate fieri poteſt hoc. argumẽ
to. dicta. l. nepos proculo. Sed contra eum vide
tur caſus. ff. qui bonis cedere poſſunt. l. q bonis.
ſed non obſtat: quia concedo quod conſideratur
communis valor, ꝛ non ſingularis qualitas rei, ꝛ
iuxta illã qualitatem communis valoris reputa

a ¶ Sũt licita. An
cambia ſunt licita
vide Bal. in rub.
ſ. de ↄſti. per Old.
in. l. ij. j. de vſu. rei
iu. doc. in. c. in ciui
tate. de vſu. vide
Lu. ro. in cõſ. xcij.
inci. Uiſis. his q̃
etiã proc. iuſ. obli.
ad cambia. vide
que dixi in. c. ime
munitate. de vſu-
Lu. ro. in cõſ. xcix.
ſi patron9 nouus.
nõ ſoluit portiona
rio qui cepit pecu
niã ad cambia. vi-
de Lu. ro. in conſ.
ccxxv. ſi contra-
ctus ad cãbia exi-
gẽda ſit vſurarius
An. Barb.
¶ Ex contractu
proc. Adde Bar.
in. l. ſo. §. per libe.
rã. in princi. ff. de
pig. actio.
b ¶ Ex contractu.
Adde Bald. in. l.
cum ꝑ eos. j. ſi q
alt. vel ſi. ꝛ not. in
l. Iul. §. ſi procura
tor. ff. de ac. empt.
ꝛ vide per Roma.
in. l. ſtipulatio iſta
§. ſi. ſtipuler. ff. de
verb. obli
c ¶ Pater obliga-
tur. Uide tamen
Bal. in. l. fin. j. de
ma. conue.
d ¶ Qualitate. Ui
de que dixi poſt
Bart. in. l. qui bo-
nis. ff. de ceſ. bo. ꝛ
not. Aug. in. l. Ne-
ſennius. §. ſi. ff. de
re iudi.
e ¶ Simplr. Adde
ꝙ not. Bald. in. l.
maritum. ff. ſolut.
matr.
f ¶ Primo. Uide
que dixi poſt Bar.
in. l. qui bonis. ff.
de ceſ. bo.

biſtur habere in bonis⁊ non iuxta ſingulare in-
tereſſe. q̄ aliquādo inſpicitur. vt de leg. ij. l. ſi cui
fundus. ⁊ ff. de mino. l. ſi in emptione. per hoc ta
men non ſequitur ꝙ ſi inuenitur dignum pretiuz
non teneatur vendere, vel ſibi cōputare. ¶ † Se
cundo queritur nūquid res ſibi dimiſſas vt inde
viuat poterat poſtea alienare: aut alia debita cō
trahere. ⁊ per talem modum habeat creditorem
deludere? Rñ ꝙ ſi non faciat hoc in fraudem. po
terit hoc facere: ita tñ ꝙ bona alienata tranſeāt
cum ſua cauſa: vt. ff. de ſeps. l. j. §. ex contrario. et
j. rem alienam geren. l. j. ſm Nicol. de ma. ¶ Ex
hoc ſequitur ꝙ illud qd ſibi committitur vt non
egeat. in plena proprietate poſſideat: alias non
poſſet alienare. conſiliū eſt ergo vt creditori den
tur inſolutum: reſeruatis alimentis debitori: et
tunc alienare nec obligare poteſt. facit. ff. de trāſ
4 ac. l. cum hi. §. ſi vni. ¶ † Tertio quero: condem-
natus eſt aliquis quatenus facere poteſt. nunqd
heres eius habebit inde beneficiuz. ⁊ videtur ꝙ
ſic: qꝛ licet hoc beneficium non ſit tranſitoriuz de
ſe arg. ff. pro ſoc. l. verum. §. patri. tamen propter
ſententiam ſit tranſitio ei, quaſi nunc ex iure ſen-
tentie, non ex iure contractus. agitur ar. ff. de pe
a cu. l. iij. §: Idem ſcribit. contrarium[a] eſt veruz. ne
condemnatoria proſit condemnato, vel eius he-
redi. argu. ff. de exce. rei iud. l. euidenter. ſm Nic.
de ma. ⁊ eſt alia ratio ſubtilior: qꝛ licet iſta verba
ſint in ſententia declarata. tñ iſtud eſt beneficiuz
iuris, ⁊ non ſententie: vt. d. l. miles. §. decē. ⁊ ideo
non tranſit ad heredem: qꝛ perſonale. ar. ff. de ri.
5 nup. l. non ſolum. §. ſi puelle. ¶ † Quarto quero
b [b]ponamus ꝙ ita egeat actor, ſicut reus, nunquid
hoc beneficium habeat reus. dic ꝙ ſi actor pretē
dit cauſam onerosam, melior eſt conditio agen-
tis. nam cum actor ⁊ reus ſunt eiuſdez priuilegij,
potior eſt actor qui certat de damno, quam reus
qui certat de alterius debito retinendo. argu. ff.
de reg. iur. l. non dz actori. §. in re. ⁊ de eo. qd cer-
to loco. l. ij. §. proinde. ⁊ de iu. deli. l. fin. §. ſi vero
creditori. in fi. ⁊ j. qui po. in pi. hab. l. aſſiduis. §.
exceptis. ſm Nic. de ma. Idem tenent Mod. in
l. marītum. ff. ſo. ma. ar. ad hoc. ff. depo. l. bona. ſi
des. ver. ⁊ hanc probo. tu dic quod qñqꝫ illud be
neficium conceditur miſerationis cauſa: ⁊ tunc
eſt vera opi. predicta. qñqꝫ propter mutationem
c ſtatus, ex quodam iuris[c] rigore in nihillū tenere
tur: ⁊ tunc indiſtincte reus vtitur ſuo priuilegio
qꝛ ſatis eſt actori quod contra iuris rigorez agit
6 modificato mō vt hic. ¶ † Ultimo quero. vtruz
iſte teneatur ſatiſdare de ſoluendo, ſi ad pinguio
rem fortunam deuenerit. dicit Nico. de mata. ꝙ
ſic: vt. j. de rei vxo. act. l. vnica. §. cum autem, qd
eſt verum iuratoria cautione, cum fideiuſſorem
non poterit inuenire: vt. ff. de iu. l. ij. §. ſed ⁊ ſi du-
bitetur. Nō obſtat. ſ. de preci. imperato. offeren.
l. vniuerſa: quia ibi priuilegium fuit conceſſum
ad imperitionem: hic fine.

¶ Lex tertia.

ETiam. Paria ſunt mandare ⁊ ſubſcribere. h. d. tex. cum glo. ⁊ ſic. nota. ꝙ ſubſcriptio do-
mini. habet vim mandati.

¶ Lex quarta.

SI ex contractu.

d ¶ Nuntius[d] ſeu merus miniſter ex
contractu nullatenus obligatur: ⁊ v-
erum ſit nudus miniſter, cognoſcitur ex cauſa et
forma. nam ſi concipit verba in perſona domini:
tunc ſcimus quod eius nuntius eſt. Item ex cau
ſa. nam ſi ex cauſa ſolum dominium obligare vo
lens, cognoſcimus quod eſt nudꝰ miniſter: vt. l.
fin. ff. de inſtito. ⁊ facit in rationeſui. ff. de donat.
inter vi. ⁊ vxo. l. mulier Bal.

¶ Lex quinta.

NUllares. ¶ Filiuſfamilias poteſt fideiubere
pro alio, ſi ſit etatis legitime. hoc di-
cit.

¶ Lex ſexta.

e SI ſeruus. [e] ¶ Seruus in preiudicium domini nō
tranſfert poſſeſſionem rei dominice. ⁊ de
facto immiſſum dominus poteſt expellere. h. d. ⁊ eſt ratio: qꝛ
cum poſſideat, non dicitur vim facere, ſed vim repellere. ⁊ di-
cit Iac. de are. multum no. ꝙ ſi dñs timet ne expulſus redeat ad eum ex
pellendum, ꝙ poteſt ſuper hoc implorare protectionem iudicis, vt in poſ
1 ſeſſione defendatur tex. eſt hic. ¶ † No. ergo quod vbi licet[f] alicui aliqd
facere propria authoritate poteſt officium iudicis implorare, vt in tali fa
f cto defendat facientem a vi futura. facit. ff. de offic. procu. ceſ. l. fina. ⁊ l.
nō eſt veriſimile. in prin. ff. quod met. cauſ. ⁊ ff. ſi ven. nomine mulier. l. j.
2 §. neceſſario. ¶ † Quero, nunquid creditor ſemper poſſideat pignus po
ſito qd tradens poterit poſſeſſionem tranſferre. Reſpon. non ſed quādo
tranfertur ſola detentatio, vt quia inter partes hoc eſt actum. Ita dicit
gl. hic no. Bal.

1 ☞ Liber homo gerens negotia mea, ſi in aliquo ſe obligat, an contra
me detur actio.
2 Quid ſi procurator cum mandato contraxit nomine meo.
3 Pupillus, an obligetur ex mutuo, ſi in vtilitatem eius non ſit verſum ſi
cut eccleſia.
4 Nuntius, an ex mandato teneatur.
5 Quod inductum eſt cauſa preſcriptionis breuiande, non ampliat eam.

¶ Lex ſeptima.

SI qui ſeruo. Diuidit in duas partes. Primo lo
quitur de contractibus eorum qui
ſunt in noſtra poteſtate. Secunda loquitur de contractibus
eorū qui non ſunt in noſtra poteſtate, ſecunda in. §. Alioquin.
Prima ſubdiuiditur in duas. In prima parte ponuntur tria reſponſa
per modum doctrine. In ſecunda applicantur ad queſtionem propoſitā
ſoluendam. ſecunda prime partis ibi: qua propter. ¶ Hoc intendit. A-
ctio de peculio qñqꝫ eſt perpetua: qñqꝫ annalis, ſed actio de in rem verſo
1 ſemper eſt perpetua. h. d. tota prima pars principalis. ¶ † Uenio ad. §.
Alioquin. vbi no. ꝙ ex lege iſta inductum eſt, ꝙ quando aliquis liber
homo gerens negotia mea ſuo nomine contrahit in aliquo ſe obligādo:
licet mandatum non habeat, ex tali contractu datur actio contra me do
minum creditori in duobus caſibus hic expreſſis. ſ. in caſu verſionis in
rem. ⁊ in caſu ratificationis, qd in alia lege non reperitur ſm Ni. de ma.
vnde iſte. §. intelligitur in gerente ſine mandato, vbi dominus non obli
gatur a principio, ſed ex reali verſione, vel ratificatione ſpontanea: quod
eſt no. dig. ⁊ forma caſum in iſto. §. alioquin. hoc modo. ¶ Quidam ge-
rens negotia mea, ſine mandato accepit pecuniam mutuo ſuo nomine:
queritur, an ego tenear mutuanti? Rñ. ꝙ non, niſi ipſe geſtor pecuniam
verterit in res meas, vel niſi ratum habui. h. d. in prima parte. l. no. ꝙ nō
preſumitur verſum, niſi probetur. vt in ver. ſi vero. ex hac vero ſecunda
parte no. ꝙ effectus rei inverſis idem operatur, ꝙ forma mandati, vel ra
tificatio. Item not. ꝙ non meo nomine geſtum poſſum habere ratum.
Dimitto opi. prime partis. qꝛ patent in gl. Sed venio ad. §. Alioquin.
⁊ opi. de regula iuris, que dicit ratum habere quis non poteſt. qd ſuo no
mine non eſt geſtum. vt. ff. de neg. geſt. l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego. ⁊ in. c. ratū
de re. iur. li. vj. Reſpondet quidam, ꝙ hic ideo dominus poteſt habere
ratum: quia ex hoc obligatur: ⁊ vnde ex relatione quadam etiam ei acqui
ritur dominium. ⁊ vtilitas rei mutuate: quia igitur ad eum peruenit, me
rito obligatur: contrarium autem dz intelligi, vbi per ratificationem ni
hil poteſt queri ratificanti. Aliȷ̄ dicunt ꝙ non eſt meo nomine geſtum
non habeo ratum, ad meam vtilitatem, vt ex eodem detur mihi actio, ni
ſi in caſibus, ſed ad meum damnum ⁊ preiudicium ſic. j. ad mace. l. ſi. ⁊ ff.
de pig. l. ſi fundus. §. j. ⁊ ita eſt hic ſm Ni. de ma. ꝙ falſum eſt: qꝛ hoc etiā
ad ſui vtilitatez habet ratum: vt patet in gl. Rñ. ⁊c. Tu dic tertio, ꝙ ha
beo ratuz qd meo nomine eſt geſtum in genere: quia iſte gerebat mea ne
gotia nomine. etiam in virtute iſtius generis includit ſpecies. ſ. mutuo
accepti. licet etiam iſtum actum ſingularem ſuo nomine celebrauerit. ta
men actum vniuerſalem. i. geſtionem faciebat meo nomine. in cuius con
ſequentiam ipſe accepit mutuum, hoc gerens in animo, licet non fuerit
expreſſum in forma contractus. Idem ſi alias non gerebat. ſed per hunc
actum gerere intendebat: qꝛ finaliter volebat in rem meam conuertere
nam licet ipſe nō acceperit mutuū meo nomine: accepit mea gratia, que
pro nomine habetur, vt hic. ꝙ eſt no. alias ſi eſſet actio extra geſtionē: qꝛ
accepiſſet mutuum in res ſuas, ratihabitio mihi obeſſet: qꝛ nulla eſſet ca
2 vel materia properata ad obligandū me. ¶ † Quero, quid ſi habēs man
datum a me, cōtrahit nomine proprio, an requiratur ratificatio? Rñ. ꝙ
ſi proprio nomine contrahat, iſtud non videtur mandatum. vt. ff. man-
da. l. creditor. §. fi. ⁊ ideo tanꝙ ſine mādato hoc factum videtur, ⁊ eſt ne-
ceſſaria ratificatio, vel verſio. ¶ Quero. quid ſi procurator cum man-
dato contraxit meo nomine. non eſt dubium ꝙ obligor. vt. ff. de inſti. l.
g ſi. ſed remanet dubium, an ipſe procu. teneatur: [g] ⁊ videtur ꝙ non in obli
gatione que re contrahitur. vt. ff. de neg. geſt. l. ſi pupilli. §. j. ſecus ſi con
hatur verbis. vt. ff. de procu. l. procu. qui pro euictione. Breuiter ſi quis
dē fidē ſuā aſtrinxit, qd apparere pōt ex forma verborum, preſertim ſi du
xit obligādo ſe ⁊ ſuos heredes: nā vbi heredis ſit mentio, excedit notiſſi
mos termi-

a ¶ Contrarium eſt veruz. Bene facit l. ſi marito. §. ſi vo-
luntate. ff. ſol. ma. ⁊ iunctis ibi no. per Bal.
b ¶ Quarto quero. No. ꝙ ſi actor eget reus nō gaudet pri
uilegio ne, cogatur vltra ꝙ facere po-
teſt. vide Bald. in l. preſes. ſ. de ſer. ⁊ aqua. Barto. in l.
maritū. ſol. matri. Idē dic ſi dolo fe-
cerit vt non ſit ſol-
uendo tex. eſt in l. j. §. cū aūt. j. de rei
vxo. ac. l. etiaz. §. lz ſol ma. tertio ſi ne
gauerit. l. ſed hoc ita. ff. de re iudic. ⁊
vide caſum ſingu. ſm gl. in l. lz ⁊ ſi ex
parte. §. pe. ff. e. vi-
de text. in l. ſi pre-
tor. ff. ſo. ma. ⁊ in l. diuortio. ff. de ne.
ge. And. Barb.
c ¶ Iuris rigore. Hoc dicit. ꝓpter. l. ij. §. j. ff. de capit.
di. ⁊ per no. in rub. in glo. ff. eo.
d ¶ Nūtius. An in dubio quis preſu-
matur conſtitutus procurator, vel nū
tius. vide Bal. in l. ſi literas. j. mād.
Et hic adde Bal. in l. multuz. j. ſi qs alt. vel ſibi.
e ¶ Si ſeruus. Ui-
de tex. l. ſuper poſſi tione. ſ. qui inſ. et
vide tex. ſingu. ſm Bal. ibi in l. iij. q. bo. ce. poſ. j. ⁊ vide
qd no. gloſ. ſin. ſm Sali. ibi in l. Au-
relius. §. ſeruuz. ff. de lib. leg. Andr.
Barba.
f ¶ Licet. Add no. per Bartoluz in l. ij. ad fin. j. de ſeru. fug.
g ¶ Procuratorte neat. Qñ procura
tor aſtringit fidez ſuā, obligatur noīe
proprio. quid etiaz ſi aſtringit fidem ſuam ⁊ nomine do
mini ſe obligauit. dic qd obligatur ex vtroqꝫ. vid Cy.
in l. cum venden-
te. ſ. vbi cau. fiſ. et Ang. in l. procura
tor qui pro euictio ne. ff. de procu. vbi
plene. An. barba.

mo⁊ terminos officij.vt.ff.de cur.fu.l.cuius.bonis.§.j.⁊ tūc tenet̃.aut
nō aſtringit fidem ſuam expreſſe.ſed contraxit vt procu. tunc ſolus do-
minus tenetur cum effectu ſm Jac.de are. Quidā tamen dicunt cōtra
rium.⁊ male. dicentes ꝙ voluntarius adminiſtrator videtur fidē ſuam
aſtringere:ſed contra eos eſt caſus no.ff.de euic.l.ſi cum venditor. §.di
uiſione.nam ex quo ibi ratificatio facit ſolum dominū teneri: ergo idē
3 in mandato a pn̄cipe. ¶ † Queto, vtrum ſicut eccleſia nō obligatur
ex mutuo,niſi quatenus vertitur in eius vtilitatem, vtrū idem ſit in pu
pillo? Pe.facit hic differentiam inter eccleſiam ⁊ pupillum:qꝛ nō male
contrahitur cū tutoribus.vt.ff.de euict.l.illud §.fi. Sed gl.in.d.l.ſi pu
pilli.§.j.⁊ in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.dicit idē in pupillo, qḋ in eccleſia.qḋ
eſt verius:qꝛ recipere mutuum non eſt in adminiſtratione patrimonij.
niſi tutor vertat,vel a principio neceſſitas immineret.vt.ff.de nego.ge.
l.ſed an vltro.vel quecunqꝫ nō ſunt in adminiſtratione.ea nō poteſt tu-
tor in preiudiciū pupilli.vt.l.ſi dolo..ſi quis omiſ.cau.teſt.⁊.ff. de cura.
4 furioſi.ad agnato. ¶ † Queto.quid in nuntio? Glo.dicit ꝙ nunquam
obligatur nuntius ſeruans formam mandati,qꝛ nō contrahit ipſe ,ſed
dominus per eum.vt.l.⁊ licet.ff.de conſti.pecu.tamen credit gl.ꝙ non
poſſit eſſe nuntius niſi ad certam perſonam,quia vbi non eſt certifica-
ta perſona,aliud aīo ſuo gerit.⁊ ideo eſt potius ꝓcu.⁊ ita ſenſit gloſſ. in
d.l.ſi pupilli.§.j.ſed doc.noſtri dicunt ꝙ etiam ad incertam perſonam
poteſt eſſe nuntius:ſic mandatum nuntij poteſt eſſe latum quo ad per-
ſonas dummodo ſit determinatum quo ad formam conſenſus: vnde
dicit hic Cy.ꝙ iſta diſtinctio.l.non probatur, nec eſt rationabilis.hoc
habemus in euange. Ite in ciuitatem ad quēdam, ⁊ dicite ei magiſter
⁊c.nam nuntij fuerunt,licet perſona non fuerit nominata. vt not. in.l.
mutuum.j.ſi quis alt.vel ſibi.⁊ hoc verum reliqua dic vt dixi. ṡ. in rub.
5 ¶ † In glo. Intra annum.ibi ſed infra ſex mēſes. No.ꝙ illud qḋ indu-
ctum eſt cauſa breuiandi preſcriptionem,eam non ampliat. ¶ In glo.
ſuper ver.aduerſus ibi.l.ſi ex duobus.§.fi.ille eſt mirabilis.§. vbi dici-
tur quod vendēs ſeruum peculiarem cum peculio tradito,non tenetur
de peculio,niſi pro ipſo peculio ſit conuentum pretiū certum, vēde mul
tum refert an pretium taxetur pro ſeruo vendito cum peculio,⁊ hoc fa
cit incertitudo.⁊ allegatur ad materiam.l.in modicis. de contrahen.
empt.ꝙ non intelliguntur tranſire cum vniuerſitate ea que per ſe ſunt
ſpecificata. ¶ In gl.ratum in fi.ibi differunt enim hec inter ſe. ⁊ eſt ra
tio:qꝛ multum refert inter voluntatem reſiſtentem ⁊ ceſſantem:⁊ adde
ꝙ ex animo non obligatur ille qui non intendit obligari:ſed ex alia
equitate puta ne locupletetur cū aliena iactura.vt hic.ſic.⁊.ff.de inſti.
l.ſi quis mancipijs.§.proculus.⁊.ff.ſi.cer.pe.l.ſi ⁊ me ⁊ titiū.hec eſt etiā
equitas generalis que quocunqꝫ caſu repreſentata parit actionē gene
ralem,ſcilicet certi condict.quod eſt no.

¶ Lex octaua.

SI mandator. Intentio huius. l. eſt ꝙ pater in tribus caſibus pro filio obli-
getur inſolidum.primo quādo mandauit. ſecūdo.quādo iuſ
ſit.tertio,qn̄ fideiuſſit.⁊ no.mandatū proprie referri ad eum
qui non habet neceſſe parere. puta ſi mando tibi contrahas cum filio
meo. Juſſus aūt proprie dirigitur ad eum qui habet neceſſe parere. vt
a ad filium.in poteſtate,⁊ ad ſeruū:quinimo ⁊ preces maiorum[a] pro iuſſu
habētur. iuxta illud qḋ not.ff. qḋ iuſſu.l.j.§. iij.in gloſſ. Et iuxta illud.
Eſt rogare ducum ſpecies violenta iubendi Quātum aūt pertinet ad
ſubſtantiā actionis qḋ iuſſu.non refert ad quē verba dirigātur:ſed que
ſit finalis intentio.vt.ff.qḋ iuſſu.l.j.§.i.⁊ ar.l.cum pater.§.donationis.
de le.ij. Igitur ſiue iubetur,ſiue mandet̃,actio qḋ iuſſu paraf. ſiue in re
dn̄ica,ſiue in re peculiari.⁊ ſpecialiter qn̄ mandatū dirigit̃ ad liberum,
1 oritur actio mādati ſm̄ Nic.de ma.quicquid dicat glo. ¶ † Quero.nū-
quid pater tenetur de in rem verſo,vel qḋ iuſſu, inſolidū, ⁊ an poſſit obli
gare ſe fideiuſſorio noīe:videtur ꝙ non:qꝛ tenetur vt principalis,quaſi
ſecū contractū ſit.vt.ff.qḋ iuſſu.l.j.in prin.vbi tex.not.dicit qḋ quodā-
modo cū illo contrahitur qui iubet:ergo nō pōt teneri vt acceſſorius.
vt.ff.de fideiuſ.l.generaliter.⁊.l.Titanius. In contrariū eſt caſus vni-
cus.ff.de inſti.l.in eū.§.taberne.nec eſt inconueniens ꝙ teneat̃ vt prin
cipalis propter ſe.⁊ tanquā fideiuſſor propter filium: qꝛ iſte obligatiōis
habent radices in diuerſis extremis:vt. ff. de tu.⁊ cur.da.ab his.l. Ro
manius apulus, quod not.

¶ Lex nona.

SI ex alio. Intentio huius.l.eſt dicere, quatenus filiuſſa.obligetur. ⁊ quatenus mutato
ſtatu teneatur. ⁊ no.equiparari mutationem ſtatus mor-
tis patris ⁊ emancipationi. Item emancipati ſtatum muta-
1 ri. ¶ Item quod filius poteſt fideiubere pro patre. ¶ † No. hanc.l.pro
filiuſſa.mercatoribus. qḋ ſi nolunt detrudi in carcerē, faciant ſe eman-
cipari a patre.quod tene menti.

¶ Lex decima.

SI liberam. Habēs liberam adminiſtrationem
1 pōt alienare rem dn̄i: non habens,
nō pōt alienare.⁊ qdāſciens rei vitiū, non hꝫ iuſtū poſſeſſio
nis initiū.h.d.recita ⁊ expone glo.per teipſum. ¶ † Quero
quid ſi habēs liberā reuocet̃ a tota cōmiſſione,vel ſaltē a libera: vtrum
b illud quod ignoranter[b] facit,teneat? Reſpodet
Nic.de ma.ꝙ aut loquimur in trāſlatione domi
nij, ⁊ nō tenet:vt.ff.ſi cer.pe.l. eius qui in prouin
cia.§. quas vero.hoc videtur verū in re integra
ſecus ſi procurrator iam eſſet obligatus ad tra-
dendum.vt.ff.de publiciana. l.ſi quis prohibue
rit.alias.inci. Papinia.que eſt lex nota. ad hoc
aut loquimur quantū ad perſonalē obligatio-
nem.id eſt vt dn̄s obligetur ei cui ſe obligauit
ꝓcurator ignorans,⁊ tunc cōtrahitur obligatio:
vt.ff.qḋ iuſſu.l.j.§.ſi ego.de inſtitor.ſed ⁊ ſi pupil
lus.§.pſcribere.⁊ de ſol.l.vero ꝓcuratori.⁊ eſt ra
tio diuerſitatis:qꝛ dn̄ij tranſlatio pendet ex con
ſenſu dn̄i ſed pſonalis obligatio ex cōſenſu pro-
miſſoris. ¶ Aliȷ̄.dicunt hoc verū.niſi cōtraxit
vt nuntius.qꝛ tūc indiſtincte nō orit̃ obligatio:
vt.ff.de cōtrahen.emp.l.j.in fi. preſertim ſi ſit cō
tractus lucratiuus.facit etiā de renū.in cle.c. j.⁊
ibi videas. de hoc dicam alibi latius Bald.

¶ Lex vndecima.

CUm ancilla. ¶ Ex con tractu im-
puberis dominus nō obligatur,niſi
quatenus peculiū eſt locupletatū.⁊
no.hic ac.de pecu.dari in quatuor caſibus not.
in gl.⁊ quintus.ff.de iud.l.ſi filius.

1 ¶ Actio de peculio,an ſit realis, vel pſonalis.
2 Actioni reali an accedat fideiuſſor.
3 Actiones ex contractibus,vel quaſi concernunt
perſonam:⁊ nihilominus vniuerſitatem patri-
monij.

¶ Lex duodecima.

DOminum. Dn̄s per ſer- uum nō obli-
gatur de iure ciuili: ſubtilitate tn̄ ex
edicto pretoris tenet̃ de peculio,⁊ de
in rem verſo.h.d.tex.aliqualiter declaratus,vel
ſic.licet per ſeruum dn̄s non obligetur:tn̄ pecu-
lio tenus,vel quatenus eſt in rem verſum. h.d.
I gl.de ſe patent. ¶ † Sꝫ reuocat̃ in dubiū,vtrum
actio de peculio ſit realis,vel pſonalis, quod ſit
realis patet,qꝛ reſpectu dn̄i eſt ſine obligatione.
vt hic. In contrarium ꝙ ſit perſonalis patet, qꝛ
cum peculiū conſideret̃ vt genus, non cadit ibi
dominiū:vt no.in.l.ij.j.cōia de leg. ¶ Itē quia
ꝓponit̃ ad dandū,qḋ eſt cōtra formā actionū
realiū. Itē qꝛ nō vendicatur tanquā res propria
cū ſit dn̄i.vt.ff.de pec.l.ex facto.dicit Pe. ꝙ re-
ſpectu originis eſt in perſonam:ſed reſpectu effe-
ctus ſiue executionis eſt in rem. qꝛ ſequitur pe-
culium,tu dic qḋ iſtud nomen de peculio, nō eſt
actio.ex quo ſequit̃ de neceſſitate ꝙ qn̄ actio de
peculio hꝫ originem a cōtractu, vel quaſi.eſt in
perſonā,verbi gratia ſi ſit actio mutui de pecu-
lio.quis dubitat actionē mutui perſonalē eſſe
natura dico,ſed ex actione cōcedo ꝙ accedit ad
qualitatē realium actionū:non tamen ſimplici-
ter,qꝛ non datur cōtra quemlibet poſſeſſorē rei
peculiaris:ſed tantū contra eum qui tenetur ex
edicto,vel eius ſucceſſorē in vniuerſitate peculij
ſuccedentē:vt.l.frater a fratre.ff.de condi. inde.
vbi dicitur ꝙ obligatio peculiaris ipſum pecu-
lium comitatur,quocunqꝫ vadat:⁊ ſi vadit ad
creditorem titulo ſucceſſionis, obligatio cōfun-
ditur.cū aūt titulo ſolutionis:tunc non dicitur
confundi,ſed naturaliter reſolui, ſeu finiri:qꝛ fi-
nis obligationis eſt ſatiſfactio.⁊ adde qḋ dicaꝫ.
j.eo.l.fi.⁊ ita intelligo Pet. alias male loquere-
tur.⁊ ſcias qḋ Cyn.format hic libellū in actione
de peculio:ſed tu ſuper hoc vide gloſſ. magnam
2 in.l.j.in prin.ff.ſi pars.here.pet. ¶ † Item dicit
hic Cyn.ꝙ reali actioni non accedit fideiuſſor.
ſed non dicit verum:qꝛ licet quis teneatur rea-
li actione:non eſt proprie debitor obligationis:
c eſt tamen debitor largo modo,[c] ſicut ⁊ ille qui te
netur officio iudicis.vbi non eſt dubium: quia
fideiuſſor poteſt accedere :vt .ff. de verborum
ſig.l.pecunie.§.perſecutionis.⁊.§.fin.facit.ff.de

a ¶ Preces maio-
rum. Uide Bart.
in tract.de tyran-
nide.in.vij.q.

b ¶ Ignoranter.
An reuocatio ꝓ-
curatoris debeat
notificari: dixi in.
l.j.in fi.in ver.inti
mari. ṡ. de ſatiſd.

c ¶ Largo modo.
No.gl.inſti.de ac.
in prin.in verſi.qd
ſi debetur.per illū
text.⁊ hic adde q̄
dixi poſt Bald.in.
l.cū ꝫ neceſſitatē.
j. de fideicommiſ.
Bald.in.l.j.in vl.
col.ṡ.de ac.⁊ obli.
⁊ tex.⁊ ibi glo.pro
Bal.in.l.credito-
res.ff.de ver.ſig.⁊
⁊ in.d.tit.de ac.in
princ.

3 rei vẽ.l.ſi vero.§.i. ¶ † Itẽ dicit hic Cy.ꝙ actio
nes ex contractibus, vel quaſi concernunt perſo-
nam, ⁊ nihilominus vniuerſitatem patrimonĳ: ⁊
ideo eam in vniuerſitate patrimonĳ ſequuntur.
vt.ff.de iud.l.ſi fideicommiſſum.§.tractatũ. niſi
ex aliqua equitate reſtringantur ad res certas.
vt.ff.de trib.l.procuratoris.§.ſi plures. ſed actio
nes ex maleficio, vel quaſi concernunt abſolute
perſonas tantum. quapropter re integra non trãſ
eunt cum vniuerſitate bonorum: vt.ſ.ex deli. de
fun.l.j.tu dic, vt ibi dixi.

1 ☞ Litere commendatitie vel familiares non cenſentur emiſſe animo obligãdi, ſed ſimpliciter commendandi.
2 Colonus, vel caſtaldus non obligant dominum in his que procedunt ex mandato domini etiam ſi habeant literas commendatitias: ⁊ qiud ſi habeant literas credentie. nu.3.
4 Litere ſi ita dicant: Commiſimus tali quod noſtro nomine faciat quicquid velit, an poterint indiſtincte dominuz obligare. ⁊ nu.8.
5 Peculium vnde dicatur.
6 Peculium quot modis dicatur. ⁊ nu.7.
8 Obligatio qualis contrahatur inter patrem ⁊ filium. adde nu.9.10.11.12.13.⁊.14.
15 Filius ſi mutuauit ſuo nomine, vel ſimpliciter, an ex hoc patri aliquid queratur. ⁊ nu.16.17.
18 Obligatio qualiter corrumpatur per peculĳ preuentionem. vide nu.19.20.
21 Conuentus de peculio agendo in totum repellitur, ⁊ quare.
22 Dominus pretendens rem eſſe dominicam, an excludatur per compenſationem.
23 Pater et dominus poſſunt deducere quod ſibi debetur etiam in vna re peculiari, in quacunque volunt.
24 Seruus ſi contrahit, quid iuris.
25 Obligatio an defectum patiatur ex perſona, an vero ex cauſa vel conſenſu, quid referat.

a ¶ Etiã ſi habeant literas commendatitias. Tu adde an ⁊ quando litere comendatitie obligent quem, iſtum et qđ ibi dixi in.l.j.nu.iĳ.in ver.commendare.ſ.de nouo.cod.compo. et Bartol.hic nu.iĳ. vbi etiaz dixi in.ad di.in verſic.litere. Celſus.

b ¶ Donationis. Nota quod quãdo committũtur litere, vt facias quicquid vis: non videtur mãdatum donare, qđ eſt not.dignũ. ſed vide text. qui facit in cõtra. in.c.cuz veniſſent. de inſti. Andreas Barba.

¶ Lex decimatertia.

Dominos. † Litere commendatitie ⁊ familiares non cenſentur emiſſe animo obligandi ſed ſimpliciter cõmendan-
2 di.h.d.no. ¶ † Et no. dñm non obligari per colo
num, vel caſtaldũ in his que nõ procedunt ex mã
dato dñi. etiam ſi habeant literas cõmendatiti-
a as.ᵃ Quid † autem ſi habeant literas credentie.
3 Rñ. ille litere ſunt generales, ⁊ informes: ⁊ ideo
ſub pretextu illarũ literaruz non poteſt portator
earũ obligare mittentem. hoc enim ex ipſis lite-
ris intelligi non poteſt: quapropter propter nimi
am obſcuritatem tales litere non valent. arg.ff.
de iur.fiſ.l.ita fidei. ſm Barto. qui ita no.ff.de fi-
deiuſ.l.Luci⁹. alias iſte litere eſſent captatorie.
vnde ex talibus literis etiã generale mandatuz
datur: videtur ꝙ non ſunt alicuius rei ſignificati
4 ue. ar huius.l. ¶ † Sed quid ſi litere dicãt ita cõ
miſim⁹ tali ꝙ noſtro noie faciat quicqd velit: nũ
quid poterit indiſtincte obligare dñm: text. vide
tur ꝙ ſic: indiſtincte tamen ſcias ſub iſto genera
li arbitrio non venire caſum ſpecialiter prohibi-
b tũ: puta caſum donationis.ᵇ tex eſt not. cũ gl. ſua
in.l.j.§.j.ff.quod iuſ.facit.ff.qđ vi aut clã.l.pro-
hibere.§.plane. ¶ Reuoco in dubiũ, que ſit in-
tentio legis noſtre. Rñ. intẽtio eſt hec: ꝙ qui cũ
ſeruo cõtrahit, amittit debitũ qꝛ non habet quẽ
conueniat. cum ſeruus nihil habeat qđ reddere
poſſit. ⁊ hoc verum, niſi ſeruo ſit mutuatum iuſſu
domini nõ coniecturali. puta ad literas cõmẽda
titias: ſed vere. puta qꝛ dñs expreſſe iuſſit. nã tũc
dñs tenetur ꝙ iuſſu, vel niſi creditor ſibi de fide-
iuſſore puiderit. nã tũc tenetur fideiuſſor, vel niſi
ſeruus habeat peculiũ liberũ, id eſt deducto qđ
dño debetur. quo caſu dñs de peculio tenet, hoc
intendit. Sed Rico. de ma. dicit ꝙ iſta.l. inten-
dit ponere ſpecialitatẽ in ſeruis deputatis circa
res ruſticas ſub quocũq; nomine officĳ accipien
tis mutuum, vt non obligent dominum. niſi dñs ſpecialiter mandaue
rit de mutuo contrahendo, nec ſufficit gñale mandatũ niſi fiat mentio
mutui, ⁊ eſt ratio tanquaz rurales ⁊ ſimplices de facili decipiunt, ſicut
in aut. vt nul. mu. agri.§.j.lz ergo deputati negotiationibus vel mer-
cibus, intelligantur etiã deputati pecunie, mutuo recipiẽdo pro illa ne
gotiatione vel mercede: vt.ff.ad mac.l.ſed Iul.§.interdũ. ⁊ de inſti.l.
cuicũq;.§.ſed ⁊ ſi pecuniã. tamẽ ſecus eſt in negotĳs ruſticanis, ꝙ niſi
ſit iuſſum, vel verſum, dñs non tenetur ex mutuo. niſi de peculio, ⁊ hãc
ſpecialitatem inducit hec ru. quantum ad contractum mutui in perſo
nis circa res ruſticas ſub quocunq; noie officĳ deputatis. ſm Rico. de
ma. qđ mihi non plz. pone enim ꝙ pro fructibus colligẽdis ⁊ agris co
lendis caſtaldus accepit mutuũ: certe hoc videtur ei cõmiſſum: qꝛ eius
officiũ ſine hoc explicari nõ põt: vnde ita obligatur dñs, ſicut in exerci
toria. vt.ff.de exer.l.ſi. vnde ſi per caſum eſt impedituz ne vertatur: tñ
dñs tenetur. nec. ob. illa aut. vt nul. mu. agri. qꝛ ibi loquitur in mutuo
nõ gratuito, ⁊ odio feneratorũ: ſed in hac.l. tractatur de peculio, ideo
5 de eius natura aliqua pertractabo, que erũt vtilia. ¶ † Ad euidentiã
premitte ꝙ p culiũ dictum eſt quaſi p uſilla, id eſt parua pecunia, ſiue
nũm⁹ puſillus. vt.ff.de pec.l.depoſiti.§.peculiũ. ⁊ iſta eſt etymologia:
tamen late diffuſum dicitur peculiũ, qđ naſcitur cũ cogitetur naturali
traditioni, vel rei a ſeruo, vel filio ſuperueniẽte collatione. vt.ff.de pec.
l.non ſtatim. nõ tamen dicitur peculiũ illud qđ ad certũ vſum eſt conceſ
ſum. vt.ff.de pec.l.Ad veſtimentũ. qꝛ vſus determinatio reſtringit con
ceſſionem. Item non dicitur concedi qđ neceſſario traditur: itaque de
eo dñs tanquã de peculio nõ tenetur. qꝛ nõ eſt peculiũ: vt.ff.de pecu.l.
peculiũ naſcitur.§.ſi vero tunicas. Igitur peculiũ in totuz pendet ex
dñi cõſtitutione: vt.ff.de pecu.l.quã tuberonis.§.in peculio. nã quod
dñs ipſe ſeparauit a ratione dominica, ſerui rationibus aſcribens, id
proprie dicitur peculiũ.ff.de pec.l.iiĳ. Idẽ dico in patre. ⁊ operatur ſe
paratio patris, ꝙ miſſus in paternis, nõ videtur miſſus in peculiarib⁹
qꝛ ex cõſtitutione eadẽ peculiũ ſeparatur. vt.ff.de min.l.iĳ.§.ſed vtrũ.
⁊ no.ſ.qui.bon.ce.poſ.l.pe. Itẽ peculiũ creſcit augmentis, ⁊ decreſcit
detrimentis: ⁊ moritur cum a ſeruo eſt funditus reuocatũ. vnde etiam
dominus nuda voluntate poteſt adimere peculiũ, ⁊ iam amplius non
erit. vt.d.l.nõ ſtatim. vel reſpond. ⁊ ſic facilius moritur quam naſcitur
ſicut homo, vel ſicut patrimonium, quod multis laboribus acquiritur
⁊ vno ictu deletur. vt.d.l.peculiũ naſcitur, ⁊ extra de tranſla. epiſcopi.
c.inter corporalia. ⁊ ſimilatur homini in alio: qꝛ ſicut homo infirm⁹ ſa-
natur, ⁊ per hoc non dicitur nouus homo. vt.l.qđ ita.ff.de edil.edi. ita
peculiũ reuiuiſcit, ſi dñs qđ ſibi debet nuda voluntate remittit, in qua
remiſſione requiritur cauſa. vt.ff.de pec.l.iiĳ.ſed hoc ita.⁊.§.ſi ere alie
no. tamen tex hanc remiſſionem vocat donationem. vnde facit ad no.
in.l.ſi quis obligatione.ff.de re.iur. ſic ⁊ peculiũ dicitur donum.ff.de
pec.l.pecu. ex eo qđ cõceditur. vt bene merito, vel induſtrioſo filio, vel
6 ſeruo.ff.de pecu.l.ſi. ⁊ no.ſ.fami.her.l.filium quẽ habentem. ¶ † Se-
cundo premitto, ꝙ peculium dicitur duobus modis. Uno modo pro
corpore peculĳ. includendo etiam nomina.ff.de pecu.l.quã tuberonis.
§.in peculio. Alio modo pro viribus peculĳ, id eſt deducto qđ debetur
patri, vel domino. hec enim eſt natura actionis de pecu, vt deducatur
dominicum ⁊ paternum: qꝛ reuolauit ad rationem dominicam, vel pa
ternam. ⁊ cepit eſſe abſtractũ a ratione filĳ, vel ſerui de peculio.l.ſed ſi
damnum.ff.de pecu. nec enim qđ tendit ad diminuendum peculium,
videtur eſſe conceſſum in peculium: qꝛ naturalis ratio hanc contrarie-
tatem abhorret. vt.l.iiĳ.verſi. nam vt eleganter. de pecul. licet autem
vires minuantur: tamen ipſa corpora peculĳ manẽt. ſicut in dote. vt.ff.
de iur.do.l.ſi is qui.§.qđ dicitur. ⁊ ſic aliud eſt peculiũ ſignificatiue, a-
liud materialiter, ⁊ prout eſt in ipſis rebus. hoc autem peculium quan
doque eſt immediatum, vt qđ dominus concedit ordinario, quando-
que mediatũ, qđ ordinarius cõcedit vicario. qđ tacite videtur a domi-
no permiſſum. vt.ff.de pec.l.definitionem. ver naz eo ipſo. vbi ſcias qđ
quicquid habet vicarius, intelligitur in pec. ordinarĳ, ſed nõ quicquid
debet vicarius, intelligitur deberi ab ordinario: quia inferiores poten
tie nil minuunt de potentĳs ſuperioribus: ſed econtra: vt.ff.de pecu.l.
ſi ſeruus meus. apparet ex predictis quod de mente facientis ordina-
rius procedit ⁊ vicarius: quia illi ſubordinatur, ⁊ eſt arg. quod moniales
que poſſunt eligere abbatiſſam, interim habent eligere vicariam
7 ¶ † Tertio premittendum eſt, quod obligatio peculĳ ſine actione re-
peritur: vt quando tantum naturalis obligatio naſcitur verbi gra-
tia inter fratres in eadem poteſtate exiſtentes.ff.de condi.inde.l.fra
ter a fratre. ratio aũt quare non oritur niſi obli. naturalis eſt: quia finis
naturalis obli. eſt ſatiſfactio: finis autẽ ciuilis obli. eſt iudiciũ. vt inter
patrẽ ⁊ filiũ, inter duos fratres de profectitio litigãtes, ibi ciuilis obl.
nõ cadit: que ciuilis obl. inuenta eſt ex induſtria iuris ciuilis. In veteri
enĩ ſeculo vbi ſola natura hoibus ſanctiebat, nõ erãt iudicia: qꝛ homines
viuebant ſimplr ſm naturaz: poſtea vero ex perfidia iudicia nata ſunt
in pemio decretaliũ. vnde ſi iudicia nõ eſſent, etiã ciuiles obl. nõ eſſent
vt no.inſt.de obl.in prin. ⁊ iſta eſt ratio quare in.d.l.frater a fratre. nõ
orit ciuilis obl. ¶ Et vt intelligas caſum, ſic figurabis. paterfa. duos
habebat filios in ptãte, ſcz titũ ⁊ meuiũ. Titius propter ſingularẽ in-
duſtriã patiente patre gerebat omnia. Meuius quia non erat ita in-
duſtrio

duſtrioſus, non ingerebat ſe adminiſtrationi rerũ paternarum, ſed pu
filla pecunia ſibi: in peculiũ conceſſa puta. x. vtebatur. accidit ſemel ꝙ
cũ iſte Meuius indigeret pecunia puta. x. Titius frater eius mutua-
uit ſibi eandem pecuniam: quo facto pater obijt: ambo iſti immiſcue-
runt ſe hereditati: demum Meuius ſoluit titio: vult repetere vt indé-
bitũ, ecce. thema. querit an poſſit: ecce queſtio: R̃. poſſe ꝓ parte qua
Meuius ſucceſſit patri: pro ea vero parte ꝓ qua ſucceſſit Titius, ita
demũ repetit a titio, ſi priuſquã ei ſoluerẽ quãtitas, tanta pecunia ad
titiũ peruenit, quanta ex peculio debetur, vel etian⁹ quaten⁹, ecce rñſio.
¶ Inſtat querens. que eſt ratio qđ peculij peruentio repetitionẽ indu-
cit: Rñ. q: naturalem ſuſtulit. ratio rationis eſt: q: naturale erat onus
peculij. ecce ratio. ꝙ aũt eſſet onus peculij. probatur tribus argumen-
tis. Et primo q: ſi pater prelegaſſet peculiũ meuio, tanquã onus pecu-
lij deduceretur debitũ: ecce primuʒ argumẽtum. Item ſi extraneo eſſet
debitũ, de peculio conſequeretur, q: eſt onus peculij: ecce ſm ar. Item ſi
non eſſet exactũ a creditore extraneo, ſed exigẽdum: ⁊ interim peculium
diuiditur, caueretur meuio debitori de indemnitati, titio eius fratre,
ad quem vadit pars peculij ex diuiſione cum ſuo onere. ecce. tertium ar.
Ex his concluditur ꝙ ſi Titius tenetur cõſeruare indemnem meuium
ab extraneo pro quãtitate peculij ad ipſum titium peruenta: multo for
tius in ſetpſo debet eſſe contentus, ſi recipit ꝙ de peculio recipere tene-
batur. ⁊ hoc eſt quod dicit. l. frater a fratre. vſque ad. §. queſitum,
8 ¶ † Vbi no. primo, ꝙ inter patrem ⁊ filium, ⁊ duos filios in eadem po-
teſtate conſtitutos naturalis obl. contrahitur. non ciuilis. ¶ Secun-
do no. ꝙ illa obli. confuſione tollitur quatenus obli. ſuccedit creditori
¶ Tertio no. ꝙ obli. quatenus: non dico quãtitate tenus, tollitur pre-
uentione peculij. ¶ Quarto not. ꝙ obli. peculiaris eſt annexa peculio,
ſicut lepra corpori. ¶ Quinto not. ꝙ debitum proprium frater ſoluit
de communi creditori extraneo. ¶ Sexto no. ꝙ qui tenetur de indem
nitate cauere aduerſus alium: multo magis tenetur indemnitatem pre
ſtare contra ſeipſum: quia qui tenetur vinculo obligationis: multo ma-
9 gis repellitur equitate exceptionis. ¶ † Modo contra iſta vehemen-
ter inſtatur: ⁊ oſtendo primo quod naturalis obl. non eſt ſaltem cum
efficacia naturalitatis. ⁊ conſidero ꝙ in contractibus requiritur habi-
litas in perſona, ⁊ prefectio in materia. ⁊ tunc arguo ſic. iſta eſt mixta
inhabilitas ratione perſone, ⁊ contractus. quia mutuum. ⁊ filiuſfa. vt
l. j. ad mace. ⁊ hec facilis eſt reſponſio. ſi ponas mutuatuʒ in commiſ-
ſam cauſam, vel dic ꝙ ſenatuſcon. non habet locum in mutuo: ex quo
patri queritur obligatio, ſicut eſt hic, nam per filium queritur patri.
10 Hoc enim caſu ceſſat ratio ſenatuſcon. ¶ † Item arguo: num hec eſt
imperfectio in materia, nam in mutuo debet transferri dominium. ſed
hic non transfertur: quia pecunia patris erat: ⁊ patris eſt ſicut prius.
Reſpon. prout loqueris in pecunia paterna. dic eam conſumptam: ali-
as cum reperiretur in peculio, diuiditur iure dominij inter fratres. vt.
l. certum. ſ. famil. hercíſ. ⁊ ceſſaret naturalis obligatio: quia vbi eſt do-
minium. ibi non eſt obligatio ad dandum. vt. l. fina. vſuſfr. quemad. ca.
11 ¶ † Tertio opp. quia hic impoſſibilis eſt obligatio: ⁊ hoc oſtendo ra-
tione fluxus ⁊ refluxus: nam ſi Titius influit obligationem ad patrem
Meuius refluit obligationem in patrem: ⁊ ſicut ſe habet creditor in
credendo, ita ſe habet debitor in debendo. ergo naturalis confunditur.
quia quatenus ad conflictum veniunt contraria, ⁊ ad vnum ſubiectuʒ
rediguntur, confundunt ſemet: ergo reducta communione, ſubiectum
quod eſt poſtea inter extrema, inducit confuſionem. vt. ff. de fideiuſſori.
l. generaliter. ſic enim ſe habet querens ad querendum, ſicut obligatus
ad obligandum: ergo pater qui non eſt inter duo accidentia contraria
equale ſuceptiuum. non poteſt dici magis obligans quam obligatus,
quia corrumpunt ſe accidentia huiuſmodi, nam omne contrarium ſuo
contrario corrumpitur. vt. l. j. ſi ſeruus extero. Sol. dico ꝙ creditor in-
fluit ad patrem ratione rei, vel materie: propter quam agens habet pre
dominium in paſſum. nec ex hoc facto pater obligatur: q: virtus acti-
ua reſiſtit virtuti paſſiue, id eſt vt ipſe pater non ſubiacet paſſioni obli-
gationis. ſubiectum aũt ſeu obligatio eſt pater, ⁊ frater, mutuum acci-
piens peculiũ: ſic non ob. contrarium. quemadmodũ ſi pater mutuaſſet
12 per ſe. ⁊ iſte tres opp. reſpiciunt principium obligationis. ¶ † Modo
veniamus ad opp. que reſpiciunt corruptioneʒ obli. ⁊ arguo ſic. hic di-
citur ꝙ pro quota ſucceſſionis paterne confunditur ius patris ⁊ fra-
tris. quod videtur manifeſte falſum: q: ex duobus creditoribus ſi debi-
tor ſuccedit vni, nõ tollitur ius alterius creditoris: ſed perſona remo-
uetur ab obl. ff. de fideiuſ. l. Vranius. ⁊ l. ſi ſocer. in prin. ff. ſol. mat. quo-
ties enim plures participant eandem obligationem equaliter, ſucceſ-
ſione vnius non confunditur obligatio in perſona alterius: ſed hic pa-
ter ⁊ filius participant eo equaliter: q: per filium deriuatur ad patrem.
vt. l. cum filius. de le. j. ⁊ l. placet. de acqui. he. ergo nõ fit concluſio obli
gationis fraterne. Preterea certum eſt qđ filius eſt prima cauſa, pater
auteʒ ſecunda iſtius obligationis: ſed potentior virtus reſidet in primo
fonte, ergo filius debet dici potentior in iſta obligatione. ⁊ ſic non con-
fundi. Ad hoc reſpon. ꝙ licet filius ſit prior celebratione, tamen pater
eſt potior in acquiſitione: ⁊ licet filius ſit antecedens, tamen ordinatur
gratia conſequentis: ⁊ ideo nõ dicitur principalis. ſed tanquã miniſter
patris: ⁊ quia ratione rei mutuate, q: patris erat, pater potior eſſe debet
q: ratio prefertur, cum confunditur obligatio maioris potentie. id eſt
obligatio patris: ergo confunditur obligatio minoris potentie. id eſt o-
bligatio filij. Preterea multum refert quãdo plures participant ea-
dem obligationem. neʒ quandoqʒ participant participatione finali. et
hoc põt eſſe dupliciter. Primo, ex vna radice, ſicut participat pater ⁊
filia actionẽ de dote. vt. l. ij. ff. ſol. mat. ibi enim eſt vna ſubſtantia. Se-
cundo modo participant vt plures rei credendi: ⁊ iſte obligationes ha
bent duas ſubſtãtias in duobus reis, in duabus ſtipulationibus in duo
bus conſenſibus: quandoqʒ participant primordialiter, ſed alter prefer
tur finaliter ſicut eſt quando filius mutuat pecuniam patris, vel aliam
quancunque pecuniam nomine patris, ⁊ tunc inſpicitur perſona pa-
tris. ⁊ eius ſucceſſio corrumpit obligationem, ⁊ ſic non obſtat. oppoſi.
13 ¶ † Vlterius op. obligatio filij, eſt obligatio originalis, obligatio pa-
tris, eſt obligatio accidentalis: ergo corrupto accidente, non propterea
corrumpitur ſubſtantia, q: de accidentibus datur regula. ꝙ remoto ac-
cidente, remanet tamẽ ſubſtantia. vt. ff. de inſtit. l. habebat. Reſpon. ⁊
dico ꝙ in perſona patris eſt obligatio per ſe. id eſt iure proprio patris.
nec ſuſtentatur ab obligatione filij in proceſſu durationis. ⁊ not. ꝙ in. l.
habebat. eſt cõſiderandum. ꝙ quoddam eſt mandatũ principale. puta
de pecunia accipiẽdo mutuo: quoddã eſt mandatum in cõſequentiã ve-
niẽs: puta ſi prepoſitus merci accepit pecuniã mutuo ad eandeʒ mercẽ
ergo intentatur mandatum in conſequentiam veniens, non probetur.
abſoluitur reus. v. g. Intentatuʒ eſt mandatum mercis, tanquam prin
cipale, ⁊ tacitum mandatum mutui, tanquam in conſequentiam ve-
niens: certe ſi hoc non probatur, male eſt actum: q: male probatũ. reſtat
tamẽ modus agendi per viã expreſſi mandati. puta, q: erat prepoſitus
expreſſe mutuis pecunijs recipiendis. ⁊. h. d. illa. l. no. ⁊ non variatur ibi
actio: q: vtrobiqʒ mutui inſtitoria: ſed mutuatur modus veniendi, ad
eam: propter primum de rigore obſtat exceptio, propter ſcđm non obſt.
14 ¶ † Op. ⁊ videtur ꝙ patris obligatio cõfundi non poſſit, qđ ſic probo.
qđ non eſt, confundi non põt. q: confuſio quicquid inuenit deſtruit, ſi-
cut negatio, vnde ſi nihil inuenit, nihil deſtruit. vt. ff. de manu. te. l. Ti-
tia. §. fi. ſed apud patrem nulla eſt obligatio, vt probabo: ergo cõfundi
non põt. minorem probo a ſufficienti partium enumeratione. nam aut
pecunia mutuata erat filij. puta caſtrenſis peculij. vel quaſi caſtrenſis. ⁊
ſic pleno iure in dominio, filij ⁊ nihil queritur patri. ¶ Idẽ hodie etiã
in pecunia aduentitia. q: dominiũ eſt filij, ergo ⁊ obligatio. que re con-
trahitur filio. vt no. ff. de fideiuſ. l. ſi dubitetur. §. j. aut pecunia erat pa
tris ⁊ tũc in recipientẽ non fuit traſlatũ dominium: q: peculium profe-
ctium non põt queri filiofa. ergo non eſt mutuuʒ. vt. ff. ſi cer. per. l. ij. §.
appellata. aut pecunia erat caſtrenſis, ⁊ tunc ſimiliter obligatio non vi
detur queſita patri ⁊ primo, ratione dominij non tranſlati. Secundo, ſi
eſſet tranſlatũ, eſſet patri queſitũ. Tertio, quia: naturalis obligatio eſt
de iure gentiũ quo iure filius non eſt in poteſtate patris. vt inſti. de pa.
po. in prin. ergo impoſſibile. eſt ꝙ patri ſit queſita obligatio, igitur cõ-
fundi non põt. Sol. dico ꝙ in omnibus iſtis tribus membris põt eſſe
queſita patri naturalis obligatio, ſi eius nomine ſit mutuatum, vel pe-
cunia conſumpta ſit ⁊ ſic mutuum reconciliatur iuris fictione. vt. ff. de
15 fideiuſ. l. ſi quis pro eo. §. ſi nummos. ¶ † Quid ergo ſi filius mutuauit
ſuo nomine, vel ſimpliciter: Reſpon. in pecunia caſtrenſi vel quaſi ni-
hil patri queritur: in pecunia vero aduentitia quidam dicunt idem, qđ
falſum eſt, q: cum pecunia ſit de his que vſu cõſumuntur, pater haben-
do vſumfructũ, habet etiã proprietatem coniunctã. vt. ff. de vſufru. ea.
re. l. ij. ⁊. l. hoc ſenatuſconſultũ. §. ſi pecunie. ⁊ ideo idẽ in ea qđ in pecu-
nia profectia, quantũ ad obligationem materialem querendam patri.
In pecunia vero extranei ſi interuenerit ſtipulatio, acquirit patri obli-
gatio naturalis: quia vbi interponitur ſtipulatio, contractus mutui eſt
validus, abſqʒ dominij tranſlatione. vt. l. ij. §. j. ff. ſi cer. pe. aut non inter
uenit ſtipulatio, ⁊ tũc contractus nondũ eſt efficax, niſi conſumptione
ſecuta: que reconſiliat oia. ⁊ ſic non ob. oppo. Et licet dicis. in naturali
obligatione non attenditur ius ciuile, verũ eſt ad eſſendũ, ſed ad querẽ-
dum patri ſic. vnde iu. gen. oritur in filio. ⁊ acquirit ei. iure vero ciuili
vadit ad patrẽ. ⁊ acquirit. deriuatiuẽ eſſe, quemad. dñia ſunt de iu. gẽ.
tamẽ acquiſitiones eorũ plerũqʒ fiunt de iur. ciui. vt. ff. de iuſt. et iu. l. ex
16 hoc iure. ¶ † Vlterius opp. ꝙ licet cõfundatur, nõ tamẽ ita cõfundit
vt tex. dicit. ſcilicet pro quota. ſed pro quãtitate: vñ videtur tex. ſibi ipſi
contrarius ibi, dũ dicit pro ea parte. ibi inſpicit quota. ⁊ ibi dum dicit ii non
minus inſpicitur quãta. iſta enim inter ſe differũt. vt no. j. de iu. deli. l.
fi. §. In cõputatione. Sol. duo ſunt modi obl. corrũpende. primus per
ſucceſſionẽ, ⁊ tunc inſpicit quota alius per ſatiſfationẽ. ⁊ tunc inſpicitur
quãta. ⁊ ſic nõ ob. ¶ Denuo op. ꝙ hec obligatio cõfundi nõ poſſit. qđ
probo. q: ꝓpter celeritatẽ extractionis obligatio patris redigit ad in-
ſtar puncti. nã ſtatim ꝙ pater eſt creditor, videt egiſſe, ⁊ exegiſſe. vt. ff.
de pec. l. ſed ſi dãnũ. §. preterea. ergo deinceps nõ durat obli. vt inſti. de
perpe. ⁊ temp. act. §. fi. Rñ. cõcedo ꝙ põt iuris fictio preueniſſe. ⁊ quo-
dãmodo ciuilr̃ egiſſe, ſed non naturaliter: vñ quãdiu naturalr̃ ſoluatur
remanet creditor, vt. ff. de pec. l. ſi noxa. §. deniqʒ. ⁊. §. eſt etiã. vbi appa-
ret ꝙ naturalis oblĩo nõ impedit realẽ: ſʒ realis deductio impedit aliaʒ
deductionẽ. ⁊ eſt ſimile. ꝙ illud qđ eſt ciuilr̃ exactuʒ, quandiu naturali-
ter ſoluatur. remanet in obligatione: vt nor. ff. de pact. l. ab emptione.

17 ¶ † Opp. pater eſt creditor ex perſona filij. ſed obligatio filij non euel-
litur, lȝ patria obligatio confundatur: ergo cõfuſa paterna, adhuc re-
manet fraterna. maior ptȝ per. l. Caius. ff. de manumiſſ. minor ⁊ conſe
quentia probatur: qꝛ cauſa prima non dependet a cauſa ſcđa: nec ſuſten
tatur ab ea, nec ecõtra. vt. ff. man. l. heredem. Rñd. ⁊ dico vt dixi. ſ. ꝙ
cauſa prima eſt miniſtra cauſe ſecunde. ⁊ ideo cauſa ſecũda eſt potẽtior
qꝛ finalior. aliter autẽ diſtinguemus. ꝙ aut cã prima debet eſſe coniun
cta ſcđe cauſe. ⁊ tũc ceſſante prima, ceſſat ſcđa. vt. ĩ. qñ. li. ab emp. diſ.
. l. i. aut nõ eſt neceſſe ꝙ ſit coiũcta: ⁊ tunc ceſſat ſcđa. exemplũ in patre
qui genuit filiũ. nam mortuo patre, tñ viuit filius. ſicut natura mani-
feſtũ eſt. Itẽ oppo. ꝙ patri nõ queratur obligatio naturalis: qꝛ pater
non cõſentit. ⁊ in naturali obl. requirit̃ cõſenſus. vt. ff. de ſol. l. ſtichũ. ſ.
naturalis. Reſpond. obligatio naturalis tripliciter cõtrahit̃. ſcilicet
aĩo proprio, ⁊ alieno, ⁊ re ꝓpria ipſa, vel ex alia equitate. ſicut dicimus
in poſſeſſiõe. qñ dominus poſſidet aĩo alieno, procedit in obligatione,
que acquiritur propria ordinatione: ſecus ſi ex deriuatione. ⁊ ſic nõ ob.
18 contrarium. ¶ † Dicto de corruptione obligationis per confuſionẽ,
eſt videre qualiter corrũpat̃ per peculij peruentionẽ, ⁊ videtur qđ non
poſſit corrũpi: qꝛ in mutuo contrahitur obligatio in gñe. ergo ad dari
maior ptȝ. ff. ſi cer. pet. in. l. ij. illatio ptȝ per. l. Iul. ſ. ex vẽdito. ff. de ac.
emp. ſed hoc dari eſt impoſſibile. ſcȝ ꝙ portio peculij titij detur titio.
ipſe em̃ ſuũ recipit, nõ per ſolutionẽ, quare ergo liberatio nõ contingit.
Rñ. ꝙ nos debemus conſiderare duo. ſcȝ naturaȝ obli. ⁊ hoc reſpectu
procedit obiectio, ⁊ naturã peculij. ad cuius onus pertinet ſatiſfactio. ⁊
hoc reſpectu ceſſat obiectio: qꝛ nõ debetur in gñe ſimpliciter: ſed de pe
culio. ⁊ quẽad. patri facta ſolutio liberaſſet, ita in filio: ⁊ ex hoc cõcludi
tur. ꝙ non eſt neceſſe ꝙ pars peculij debitoris vadat ad creditoreȝ. ſed
etiã ſi pars ipſius creditoris vadit, ſatiſfactũ eſt legi. ⁊ ſic eſt mirabile
ꝙ naturalis obligatio mutuãti queſita nihil ei prodeſt, niſi obligatio
excederet peculiuȝ: qꝛ in illo exceſſu frater debitor tenetur naturaliter
fratri creditori, nõ inſpecta peruentione peculij. Interdũ igitur pecu-
liũ excedit onus, vel concurrit cũ onere: tunc peculij peruentione onus
obligationis tollitur. Interdũ onus excedit peculiũ, ⁊ tunc nõ tollitur,
niſi eatenus quatenus. ex hoc apparet ꝙ in fratre creditore adhuc re-
manet naturalis obligatio. Sed contra hoc opp. qꝛ eo momẽto ꝙ eſt
acquiſita ſibi, eſt tranſlata in patrẽ. adeo qđ preter reliquias. id eſt nu-
dum nomen nihil remanet in querẽte: vt. ff. de acqui. here. l. plȝ. Solu.
pondera ꝙ quedã eſt acquiſitio ciuilis ciuiliter. ⁊ de iſta loquit̃. l. pla-
cet. nã hereditatis additio eſt de iure ciuili, ⁊ patri querit̃ de iure ciuili:
⁊ qꝛ patria poteſtas eſt ſilr de iure ciuili, acquirit̃ patri, ⁊ imprimit̃ ei,
⁊ denudat̃ a filio, qđ hodie dic vt. ĩ. de bo. que. li. l. cũ nõ ſolũ. quedã eſt
acquiſitio naturalis ciuiliter: vt qñ naturalis obligatio querit̃ patri ar-
tificio iuris ciuilis: ⁊ tũc non ita abdicatur a filio, licet cõicetur patri.
quedã eſt acquiſitio naturalis naturaliter: vt bñ ex re patris queritur
patri eius noĩe inſerto mutuo: ⁊ tunc nulla obligatio queritur filio. ſed
patri tantum. nam idẽ eſſet etiã in extraneo. vt ff. ſi cer pet. l. certi cõdi
19 ctio. ſ. ſi nummos. ¶ † Oppo. ⁊ videtur qđ frater proprium debitũ nõ
poſſet ſoluere de cõi burſa peculiari: qꝛ qui non poteſt adminiſtrare, er
go nec ſoluere: ſed vltra partem ſuam non poteſt adminiſtrare, ergo
nec ſoluere inuito fratre. argu. ff. de ſer. vrb. pre. l. per fundũ. ⁊. l. Sabi
nus. cõi di. Solu. illud eſt propter naturam peculij. nam ipſum peculiũ
intelligitur debitor. ⁊ vice perſone debitoris fingitur. nimirum ergo ſi
obligatio diſtrahitur, ſicut cũ aceruus ducẽdo de aceruo ſoluitur. ff. lo
cati. l. In naue ſaupheli. ⁊ merces dȝ, ⁊ de merce ſoluitur. ff. de trib. l.
procuratoris. ſ. ſed ⁊ ſi duas. Ex predictis ergo vides mirabilem na-
turã peculij, qꝛ ſimile eſt ſoluẽti. Iteȝ qꝛ peculiũ eſt vniuerſitas ſuo mo
do: ſcilicet vt dos nõ vt hereditas, qꝛ in peculio ſuccedit perſona rei,
ſed in hereditate ſuccedit porſona perſone. Itẽ circa cõdictioneȝ inde
biti conſidera. qđ oritur ex triplici materia, ſcilicet ex obligatione non
nata. Itẽ ex obligatione reſoluta in confuſione. Itẽ ex obligatione ſe
cuta qualicunqȝ ſatiſfactione. nã quicquid debita reſoluit, cõdictionẽ
20 indebiti parit. ¶ † Ultimo opp. qđ licet teneatur preſtare aliquid cõ
tra aliũ, nõ tñ contra me: vt. ff. de ver. obl. l. vẽditores. Sol. cõſidera ꝙ
interdũ debetur preſtatio ratione obſequij, ſicut vaſallus tenet̃ dño iu
rare: non tamẽ per hoc ſalutem dñi tenetur preferre proprie ſaluti: quia
omnis charitas incipit a ſeipſo. Interduȝ tenetur aliquis ad aliquid
ratione rei, ⁊ tunc interdũ venit patiẽtia, ⁊ non tenet̃ quis amplius ꝙ̃
pati. Interdũ preſtatio. ⁊ tũc tenetur preſtare, lȝ ſibi noceat. ff. de ſerui
tu. l. quoties. ſ. ſeruitutũ. ⁊ de ſer. vr. pre. l. eũ debere. Interdũ quis te-
netur ex alia obligatiua ratione: ⁊ tũc ꝙ tenetur in alio, tenet̃ in ſe, vt
d. l. frater a fratre. ⁊ hoc incidenter dixi in curſu tractatus actionis de
21 peculio. ¶ † Et no. vlterius, ꝙ ille qui de peculio cõuenitur: tñ agẽdo
in totũ repellitur: qꝛ exceptio fauorabilior eſt quã petitio, vnde oĩs ex-
ceptio eſt ſolidi perſecutoria, lȝ actio quadã modificatione coarctetur.
22 vt. ff. de pecu. l. depoſui. ſ. ſi nuptura. ¶ † Itẽ no. ꝙ dominus interdũ
pretendit rem eſſe dñicam: ⁊ tunc nõ excluditur per cõpenſationem: qꝛ
rei vendicatio re extante, etiã ſi talis res ſit pecunia numerata, non ex
cluditur per compenſationem: quia domino non debet extorqueri do-
minium: vt. ff. de pecu. l. ſi creditor. ſ. i. tamen cõſulo poſſeſſori ꝙ immi
ſceat pecuniã, vel conſumat: ⁊ tunc poterit cõpenſare: vt. ĩ. de compen.
l. fin. Interdũ non pretendit dominiũ, ſed debitum, ⁊ tunc habet locum
compenſatio. vt no. in. l. cũ fundus. ſ. ſeruum tuum. ff. ſi cert. per. illud eſt
etiam not. in actione de pec. ꝙ etiam ſi pater. latiter: tamẽ cũ nihil ſit in
peculio, non patitur immiſſionẽ in rebus proprijs: qꝛ vbi nõ eſt debituȝ,
non põt fundari contumacia circa ſoluendum, licet poſſet fundari circa
ſiſtendum: vt. ff. de pec. l. eo tẽpore. Itẽ eſt no. ꝙ heres patris vel domini
conuenit̃ actione de peculio, attẽto de peculio prout reſidet in eis magis
quam attenta quota hereditatis, quia onus peculij eſt: vt. ff. de pecu. l.
queſitũ. ſ. i. ⁊ non ſolũ datur cõtra heredem, ſed etiam contra ſingulareȝ
ſucceſſorem peculij, ⁊ tertio ſingulari, dum tñ prius agatur cõtra autho-
rem: nec põt diuidi petitio: quia vbi ordo ſeruari debet, actio diuidi non
poteſt: per quam ordo infringatur: vt. ff. de pecu. l. quoties. ſ. ſi creditor.
23 ¶ † Item eſt no. ꝙ pater ⁊ dñs poſſunt deducere qđ ſibi debetur, etiaȝ
in vna re peculiari, in quacũqȝ vult: qꝛ dominicum priuilegium eſt. d. l. ſi
noxali. ſ. deniqȝ. vbi eſt tex. not. ꝙ nulum priuilegium preponi patri vel
domino põt. ff. de pecu. l. ex facto. Itẽ eſt notã. ꝙ qui vna manu tenetur
reponere, ſi alia manu vult deducere, debet deducendo repelli. vt. ff. de
24 pec. l. ſi ſeruus meus. pe. reſpon, vbi de hoc. ¶ † Quid ſi ſeruus contra-
hit: qꝛ naturaliter tantum obligatur, qño in dominum deriuatur natura
lis, ⁊ ciuilis obligatio, cum ciuilis habeat principium. dicunt quidam ꝙ
iſta ciuilis eſt datiua a pretore, ex hoc ſequitur quod actio eſt pretoria.
Item ꝙ eſt propriũ nomen actionis. Item ꝙ eſt ſtricti iuris: quia oritur
ex edicto propter contractũ. non ex contractu propter contractum: ſcias
tamen ꝙ quandoqȝ oritur actio ex contractu propter contractum, quan
doqȝ ex. l. propter contractũ. vt. l. ſi quis argentũ. ĩ de dona. quãdoqȝ ex
l. propter legẽ. vt. ff. de condi. ex lege. l. i. et iſte due poſtreme ſemper ſunt
ſtricti iuris. Sed rñdeo ad queſitũ. ⁊ dico quod ratione diuerſitatis ſubie
cti ſiue perſone eſt hoc qđ naturalis acquirit vires ciuiles. ⁊ cum hoc cõ
ſtat quod retinet naturam contractus: vt ſi erat bone fidei, ſit bone fidei:
nec ex eo quod vocatur de peculio, ſit actio: ſed eſt cuiuſdam formule ap
plicatio: ſcilicet vt agatur quatenus eſt in peculio: tamen iſta forma non
eſt de eſſe libelli: quia tenet libellus, licet ſit actum in ſolidum. moderabi
23 tur autem per iudicem. vt. ff. quod cum eodem. l. penul. ¶ † Et aduer-
te, quod multum refert verum obligatio defectum patiatur ex perſona:
⁊ tunc poteſt efficacior tranſire: an patiatur defectum ex cauſa, vel con-
ſenſu: tunc non poteſt efficacior deriuari propter defectum ſubſtantia-
lium obligationis contrahende: vnde propter infantem non deſcendit
obligatio in dominum: quia non habet principiuȝ naturale, quod eſt de
ſubſtantia, ſed per ſeruum intellectum habentem, ſic, dummodo ſubſit
cauſa ⁊ talis actus cadat in ſeruum ſeruili modo, alias non: vt. ff. de pe-
cu. l. iij. ſ. ſi filiuſfami. ⁊. ſ. ſi ſeruus. ⁊ hoc eſt quod not. Cynus in. l. domi
num. ſupra eodem titu. que vero a ſunt ſubtilia, ⁊ que dicta ſunt in filiiſfa
mil. ⁊ ſeruis. etiam ad monachos trahe. vt no. Inno. de priui. c. cum o-
lim. etiam ⁊ monachi ex commiſſione abbatis quodammodo habent pe
culium. ⁊ maxime quando habent prioratus obedientiarios, vt extra de
offi. iudi. ordi. c. quanto. Et hec dicta ſufficiant. reliqua enim que perti-
nent ad materiam. l. frater a fratre. hic non dico: ſed ea incidenter circa
eandem legem tetigi.

¶ Per quas perſonas nobis acquiritur. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. iſtam rubricam.

1 ☞ Cauſa poſſeſſionis queritur per procuratorem.
2 Procurator, qui habet fidem de pretio, apponendo pactum legis com-
miſſorie, an querat domino obligationem perſonalem.
3 Seruus quicquid querit, querit domino, ⁊ quare.
4 Quicquid per nos acquirere poſſumus, ſi illud poſſideri, vel quaſi poſſi-
deri poteſt, per liberam perſonam, que alterius iuri non eſt ſubiecta, po-
teſt acquiri nobis. ⁊ econuerſo. nu. 6. 7. ⁊. 8
9 Filius agens ex pacto, non agit vt heres, ſed vt ſingularis ſucceſſor. nu-
mero. 10.
11 Conſtituti in poteſtate, qualiter poſſunt ſtipulari. nu. 12.
13 Iudex an poſſit alicui ſtipulando acquirere?
14 Officiales fiſci, an poſſint ſtipulari fiſco?
15 Stipulatio quare non poteſt per nuncium fieri.
16 Subditi querunt domino, ſi ſunt vere ſubditi reſpectu poteſtatis ac-
quiſitionis.

¶ Lex prima.

Excepta poſſeſſionis. Hec lex ſo-
lennis eſt et vtilis. ⁊ vtiliter eam legam: ⁊ quatuor di-
cit. primo enim ponit regulam affirmatiuam, que ſub
verbis exceptionis tacite includitur. Secundo ponit
regulam negatiuam, que ſubſequenter verbis expri-
mitur. Tertio ex dictis duabus regulis ad queſtionem quam po-
nit reſponſio elicitur. Quarto generalis regula diuerſa a primis
duabus